

A buddhizmustól az ateizmusig

A tananyagot készítette: SZTE BTK Vallástudományi Tanszék

Szerkesztette és lektorálta: Barcsa Krisztina

A tananyagot oktatja: Prof. Dr. Dr. Máté-Tóth András DSc

Jelen tananyag a Szegedi Tudományegyetemen
készült az Európai Unió támogatásával.

Projekt azonosító:

EFOP-3.4.3-16-2016-00014

Ateizmus

Tudnivalók a lecke tanuláshoz

A buddhizmusról szóló óra hat videóleckét, és a tananyag elsajátítását segítő kérdéseket tartalmazza. Emellett az olvasólecke végén található egy rövid összefoglaló az óra anyagából. **A tananyag elsajátítása során érdemes először megtekinteni a videót, majd azt követően megpróbálni válaszolni a kérdésekre és elsajátítani a legfontosabb fogalmakat az összefoglaló és az elsajátított ismeretek alapján.**

Ellenőrző kérdések

1. A buddhista hagyomány válasza alapján ki számít buddhistának?
2. Sorolja fel a három drágakövet!
3. Hol született és mikor élt Buddha?
 - a) Nepál, i.e. 570-470
 - b) Lumbini, i.sz. 560-480
 - c) Lumbini, i.e. 560-480
 - d) Lumbini, i.e. 260-380
4. Mit szimbolizál Buddha első három kikocsikázása?
 - a) A megvilágosodás meditációinak fokozatait.
 - b) A három lakshanát.
 - c) A három drágakő megszületését.
 - d) Azt, hogy aki megszületett az megöregszik, megbetegszik és végül meghal.

5. Sorolja fel a három lakshanát!

6. Mit nevezünk nirvánának?

- a) Meditációs gyakorlati technika.
- b) Az újjászületés láncolatát.
- c) Az újjászületésből való megszabadulás állapotát.
- d) A pokol neve a buddhizmusban.

7. Mit jelent a parinirvána?

- a) Kánon
- b) Végső nirvána
- c) Újjászületés
- d) Szerzetesi szabályzat

8. Mi a különbség a dharma és a sászana között?

9. Sorolja fel a négy nemes igazságot!

10. Sorolja fel az atman jellemzőit!

11. Mi a szangha funkciója és szerepe a buddhizmusban?

- a) Ítéletet hozzon, hogy kinek kell újjászületnie.
- b) A holtak lelkének átjuttatása a túlvilágra.
- c) A buddhizmus, mint vallás fenntartása.
- d) Az abszolút létező, Brahma kultuszának fenntartása.

12. Kik voltak Buddha első tanítványai?

13. Hogyan tartották fent magukat a buddhista szerzetesek?

14. Mit jelent a vinája?

- a) Imafüzér
- b) Szerzetesek magaviseleti szabályzata
- c) Meditációs forma
- d) Végző nirvána

15. Melyik király játszott fontos szerepet a buddhizmus elterjedésében?

- a) Asóka király
- b) X. Arsak király
- c) Ardaván király
- d) IX. Asóka király

A tananyag rövid összefoglalása

A buddhizmus elnevezés nyugati terminus. A buddhista hagyomány alapján buddhista az, aki menedéket vesz a három drágakőben, melyek a következők: Buddha, Dharma, Szangha.

Buddha

Az alapító valós történeti személy volt, erre azonban közvetlen forrásaink nincsenek. A meglévő források, melyek tartalmazzak valóság-magvakat, általában át vannak szőve csodás, mitikus elemekkel. Emiatt azonban nehéz rekonstruálni Buddha életét és összeállítani egy életrajzot. Az egyik leghitelesebb és legfontosabb közvetett forrás a buddhizmus maga.

Általánosan elfogadott, hogy Buddha Nepál területén, Lumbiniben született és i.e. 560-480 között élt. Fiatal korában szembesült az élet nehézségeivel és az élet értelmének kérdésével, melyet a hagyomány a négy kikocsikázás történetén keresztül örökített meg.

A negyedik kikocsikázás után felismerésre jutott az élet értelmével kapcsolatban, így ezt követően vándoraszketává vált. Több csoporthoz is csatlakozott, azonban célját, az élet szenvedésétől, azaz az újjászületés láncolatától való megszabadulást nem érte el. Miután a végletekig elsajátította és gyakorolta a szigorú aszkézist, felhagyott ezzel a gyakorlattal, mivel az az életét fenyegette. Ezt követően magányos meditációba kezdett, melynek során elérte a megvilágosodást. Annak érdekében, hogy ezt a felismerést át tudja adni, végül korábbi aszkétátságait kereste fel, akik első tanítványaiá váltak.

Buddha úgy látta, hogy az egész világra három jellegzetesség jellemző: anitya (állandótlanság), dukkha (szenvedés), anatman (lényegnélküliség). Ez a három jellegzetesség az emberi szenvedés alapját képezi.

A megvilágosodáshoz vezető meditációnak négy fokozata van, melyek fokozatosan vezetnek az újjászületéstől való megszabaduláshoz. A végső nirvána eléréséhez azonban szükség van a test halálára is. Buddha végül betegségben halt meg a rendelkezésre álló életrajzok alapján.

Dharma

A dharmát törvénynek szokták fordítani. A buddhisták meg szokták különböztetni a dharmát (törvényt) a tanított tanítástól.

A négy nemes igazság általában minden buddhista irányzat magva. Ezek a következők:

- a szenvedés igazsága
- a szenvedés okának igazsága
- az ok megszüntethetőségének igazsága
- az a mód, ahogyan a szenvedés oka megszüntethető

Az indiai gondolkodásban két abszolútum van: brahma és atman. Az atman állandó, önvaló, és örömteli. Buddha kereste, hogy mit lehet atmannak nevezni az emberben. Öt alkotóelemre bontotta az embert, melyeket egyenként megvizsgált. Végül arra jutott, az emberben (és a környező világban) semmi nincs, ami atman. Ennek nyomán az atman keresése hiábavaló, nem ez vezet megszabaduláshoz. Megvilágosodásra csak annak felismerése és beletörődése vezet, hogy nincs semmi, ami biztos, ami atman. Ebből következik, hogy a buddhizmus nem ismer el egy abszolút létező teremtőt, sem azt, hogy a világnak kezdete és vége van.

Szangha

A szangha közösséget jelent. Az első öt tanítvány Buddha korábbi azkétatársaiból állt, a tanítványok száma folyamatosan gyarapodott. A szerzetesek adományokból, koldulásból tartották fenn magukat. A szerzetesek számának növekedésével nehéz volt már megélni adományokból, ezért vándorolni kényszerültek más területekre.

A buddhizmus egy missziós vallás, melyben a szerzetesek szerepe óriási, létezése mindig nagyban függött a világi támogatóktól és az uralkodói támogatástól. A szerzetesek India-szerte vándoroltak, alkalmanként összejöttek különböző rítusok elvégzésére. A monszun ideje alatt a szerzetesek többnyire együtt maradtak, ez volt az alapja a későbbi kolostorok kialakulásának. Így a vándor életmódot lassanként felváltotta a letelepedett életmód.

Buddha nem nevezett ki utódot, így a vinája, a szerzetesi élet szabályzata vált a legfőbb útmutatóvá, amely fenntartja és működteti a buddhista szerzetesi közösséget.

Buddha tanításait nem jegyezték le írásban eleinte, élő szóban került továbbadásra. A tényleges lejegyzésre csak jóval később, az i.e. 1. század végén került sor.

A tanítások és a szerzetesi szabályok egységesítésére több buddhista zsinatot is tartottak. Később Asóka király, aki többek közt államvallássá is emelte a buddhizmust, sokat tett azért, hogy a buddhizmus a későbbi történelem során szép lassan világvallássá váljon. Ugyancsak jelentős Kína szerepe ebben: míg Indiában lassanként hanyatlásnak indult a buddhizmus, Kínán keresztül több országba is eljutott, melynek köszönhetően a mai napig jelentős vallásnak számít.